

Les normes sociolingüístiques de Castelló

Ernest Querol

Institut Català de Sociolingüística

En aquesta intervenció pretenem comparar dos instituts de secundària triats a l'atzar de les comarques castellonenques: un de la ciutat de Castelló i un altre de Vinaròs, per veure les coincidències i les diferències entre les normes d'ús, les de transmissió de les llengües, les de pertinença, les de referència, etc.

En els dos instituts vam passar les enquestes del 28 de setembre al 7 d'octubre de l'any 1998. Els dos centres formaven part d'una mostra representativa d'estudiants de quart d'ESO de tot el País Valencià.

L'institut de Castelló és el número 7 (conegut com el Polítècnic) i el de Vinaròs, el Leopoldo Querol. El primer té uns alumnes d'extracció social mitjana-baixa mentre que els del segon són d'extracció social mitjana. Hem obtingut aquesta extracció social a partir de l'ocupació del pare.

Els percentatges que ens donen les enquestes de l'institut número 7 de Castelló són els següents: el 6,9 % d'estudiants són d'extracció mitjana-alta; un 27,6 %, d'extracció mitjana; un 41,4 %, de mitjana-baixa, i un 24,1 %, de mitjana més baixa. Pel que fa a l'IES Leopoldo Querol de Vinaròs, ja hi trobem estudiants de classe alta (un 7,1 %). El 21,4 % d'estudiants són d'extracció mitjana-alta; un 10,7 %, d'extracció mitjana; un 39,3 %, de mitjana-baixa i un 21,4 %, de mitjana més baixa.

No cal dir que som plenament conscients de les diferències entre els estudiants d'ambdós instituts, aquestes que acabem de veure d'extracció social i les del diferent context sociolingüístic de les dues poblacions. Tanmateix, ens sembla interessant la comparació perquè ens mostrarà com les variables que incideixen en l'ús de les llengües són diferents.

Dividirem els nostres comentaris en tres grans blocs: un primer amb una descripció de les dades principals, un segon bloc que intentarà explicar-les i un tercer que farà una predicció a partir d'aquestes dades. Aquests dos darrers seran els que ens forniran uns resultats més interessants i els que ens permetran veure, justament, quines són les normes sociolingüístiques de Castelló.

1. Descripció de les principals dades

1.1. El grau d'utilització del valencià

Per a veure molt gràficament com s'agrupa l'ús del valencià ens valdrem de l'histograma.

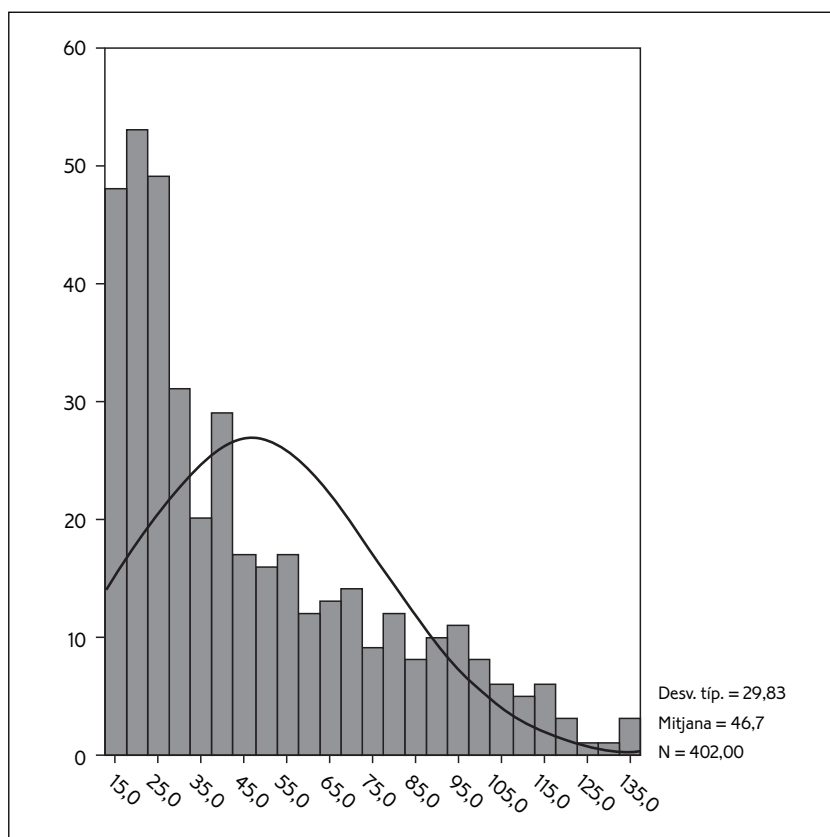

FIGURA 1. Grau d'utilització del valencià al total del País Valencià.

Ens adonem que la majoria dels estudiants emprava poc el valencià (una mitjana d'un 46,7 %), a mesura que el grau d'utilització augmenta, la quantitat d'estudiants disminueix.

Passem a veure quines dades tenim dels dos instituts que hem triat.

L'institut de Castelló segueix la mateixa tendència del País Valencià, la majoria d'estudiants usen poc el valencià (35,5 % a Castelló front a 46,7 % del total) mentre que a Vinaròs la mitjana quasi duplica la del País Valencià. Veiem molt clarament que els histogrames del total del País i el de l'institut de Castelló s'assemblen força, mentre que el de Vinaròs agrupa la majoria d'estudiants cap a la part dreta.

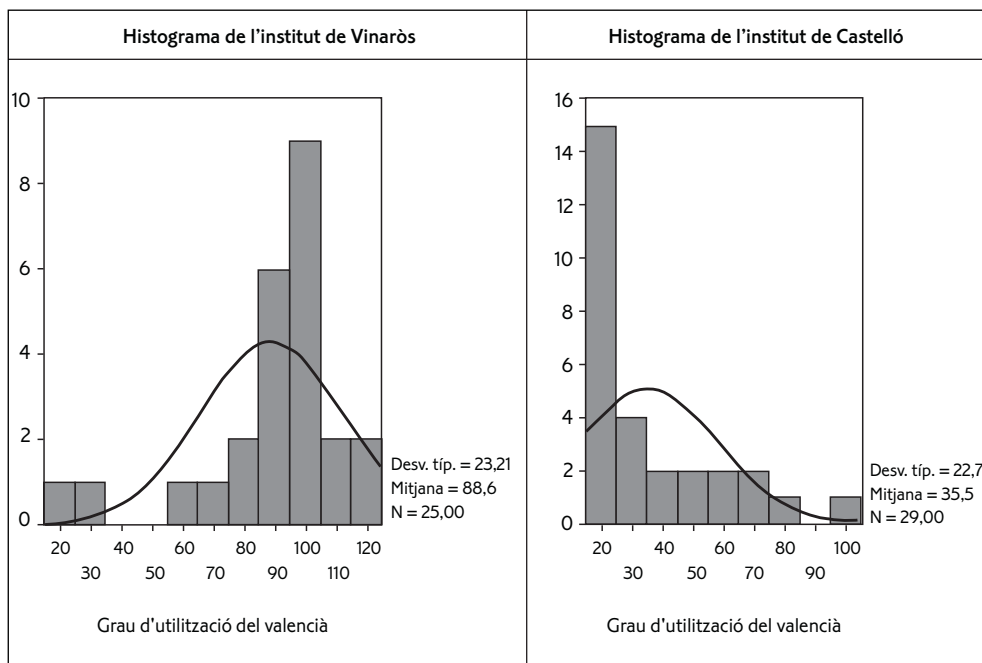

FIGURA 2. Histogrames de l'ús del valencià en els dos instituts.

1.1.1. Llengües emprades per a respondre l'enquesta

Observem la gran diferència en els usos de la llengua, a l'institut de Vinaròs, el valencià s'utilitza un 57 % més que al de Castelló.

TAULA 1
Llengües emprades per a respondre l'enquesta

<i>Idioma triat</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Castelló</i>	<i>Resta P. Valenciana</i>
Valencià	64,3 %	6,9 %	19,2 %
Castellà	35,7 %	93,1 %	80,8 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %

1.1.2. L'ús del valencià per àmbits

Vegem a continuació com es distribueix la utilització del valencià en els diferents àmbits d'ús.

TAULA 2
Mitjanes de l'ús de les llengües segons els àmbits

Àmbits	Vinaròs		Castelló		Resta P. València		Total P. València	
	Valencià	Castellà	Valencià	Castellà	Valencià	Castellà	Valencià	Castellà
Amb el meu pare o tutor parle	7,2	2,8	2,1	7,9	2,6	7,4	2,8	7,2
Amb la meua mare o tutora	7,9	2,1	3,3	6,7	4,0	6,0	4,2	5,8
Amb els germans parle	7,1	2,9	2,2	7,8	2,9	7,1	3,1	6,9
Amb els meus parents parle	7,4	2,6	2,7	7,3	3,9	6,1	4,0	6,0
A l'institut parle	5,2	4,8	1,7	8,3	2,2	7,8	2,4	7,6
Amb els amics i coneguts parle	6,8	3,2	2,8	7,2	3,5	6,5	3,6	6,4
Amb els meus veïns parle	5,6	4,4	1,9	8,1	2,5	7,5	2,6	7,4
Quan vaig a comprar parle	6,5	3,5	2,8	7,2	3,0	7,0	3,2	6,8
Quan utilitze serveis disponibles parle	5,3	4,8	1,9	8,1	2,3	7,7	2,5	7,5
Quan vaig a actes socials parle	6,8	3,3	2,6	7,4	3,1	6,9	3,3	6,7
Quan participe en activitats socials parle	5,4	4,6	1,9	8,1	2,4	7,6	2,5	7,5
Quan vaig a espectacles són	4,2	5,8	2,2	7,8	3,1	6,9	3,1	6,9
Programes televisió que mire són	3,8	6,3	2,8	7,2	2,7	7,3	2,8	7,2
Programes ràdio que escolte són	6,0	4,0	2,9	7,1	3,5	6,5	3,6	6,4
Lectures que faig són	3,6	6,4	1,9	8,1	2,4	7,6	2,4	7,6

Les dades en cursiva s'han calculat per diferència. S'ha comprovat, però, la seua total vàlidesa.

Els estudiants vinarossencs són els que tenen la puntuació més alta en l'ús del valencià en els diferents àmbits, mentre que els castellonencs sempre els superen en l'ús del castellà. Les puntuacions més altes de l'ús del valencià a Vinaròs són les relacionades amb l'àmbit d'ús familiar, mentre que a Castelló no hi ha pràcticament diferències entre els àmbits. Però a Castelló les puntuacions més baixes de l'ús del valencià estan relacionades també amb l'àmbit familiar. Els àmbits en què menys s'utilitza el valencià a Vinaròs són els de la lectura, la televisió i els espectacles.

1.2. La transmissió lingüística intergeneracional

1.2.1. La primera llengua apresada pels estudiants

Vegem a continuació quina és la primera llengua que els pares transmeten als estudiants.

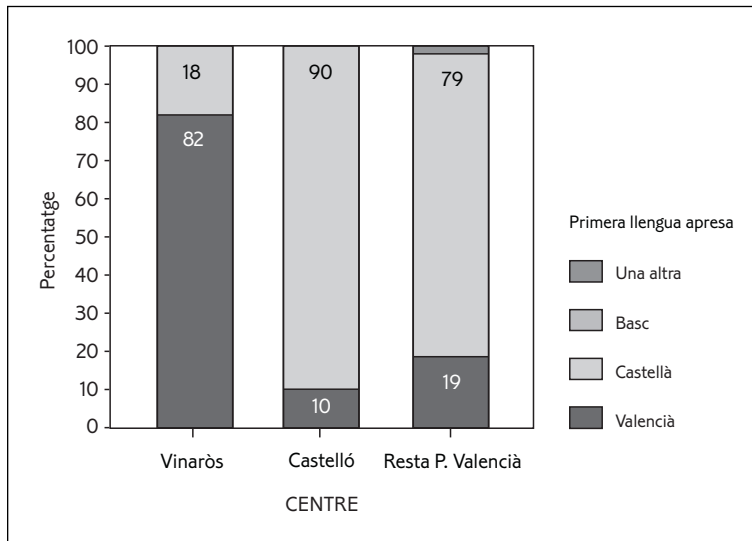

FIGURA 3. La primera llengua apresada pels estudiants.

Primera llengua apresada	Vinaròs	Castelló	Resta P. Valencià	Total
Valencià	82,1 %	10,3 %	18,6 %	22,0 %
Castellà	17,9 %	89,7 %	79,4 %	76,2 %
Basc	—	—	0,3 %	0,2 %
Una altra	—	—	1,8 %	1,6 %

Observem que a Vinaròs el 82,1 % han après el valencià com a primera llengua, un percentatge molt superior al 18,6 % de Castelló o al 22 % del total del País Valencià.

TAULA 3
La primera llengua dels progenitors

<i>Primera llengua del pare</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Castelló</i>	<i>Resta P. Valencià</i>	<i>Total</i>
Valencià	82,1 %	17,2 %	22,2 %	25,6 %
Castellà	17,9 %	79,3 %	75,3 %	71,9 %
Gallec	—	—	0,5 %	0,4 %
Una altra	—	3,4 %	2,0 %	2,0 %

<i>Primera llengua de la mare</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Castelló</i>	<i>Resta P. Valencià</i>	<i>Total</i>
Valencià	82,1 %	10,7 %	24,5 %	27,2 %
Castellà	17,9 %	89,3 %	70,2 %	68,1 %
Gallec	—	—	0,3 %	0,2 %
Basc	—	—	0,3 %	0,2 %
Una altra	—	—	4,8 %	4,2 %

1.2.2. La primera llengua apresada pels progenitors

Vegem a continuació quines són les llengües dels progenitors. En primer lloc comentarem la dels pares i, en segon lloc, la de les mares.

La taula 3 ens mostra que a l'institut de Castelló el valencià és la primera llengua dels pares en un 17,2 % i de les mares en un 10,7 %. A Vinaròs els percentatges també són molt superiors (més d'un 65 %). A Vinaròs, aquests percentatges de la llengua dels progenitors coincideixen exactament amb els dels fills, fet que significa que tots els pares que parlaven valencià l'han transmès als fills, o bé que les variacions positives i negatives que hi ha hagut s'han igualat.

Pel que fa a Castelló, ens adonem que els percentatges de la llengua transmesa als fills s'aproximen molt a la primera llengua de les mares, que és el castellà i que depassa el 89 %. A continuació comentarem quines són les combinacions entre les llengües dels pares i les que es transmeten als fills.

1.2.3. La llengua transmesa pels pares

En primer lloc veurem quina és la combinació de les llengües dels progenitors del País Valencià.

Observem que la combinació que més es dona és la dels dos pares castellanoparlants (63 %), mentre que els matrimonis en què els dos pares són valencianoparlants baixa a un 18,9 %. Les altres dues combinacions no arriben al 10 %. Tot seguit, veurem com cada combinació transmet les llengües, és a dir, en la figura 5 mostrem com segons la combinació lingüística dels progenitors de la figura 4 han transmès la llengua als fills.

Així, veiem que els dos progenitors valencianoparlants han transmès el valencià als fills en un 89 % dels casos. És a dir, que un 11 % han parlat castellà als fills. Tot seguit, presentem aquestes mateixes dades en forma de taula.

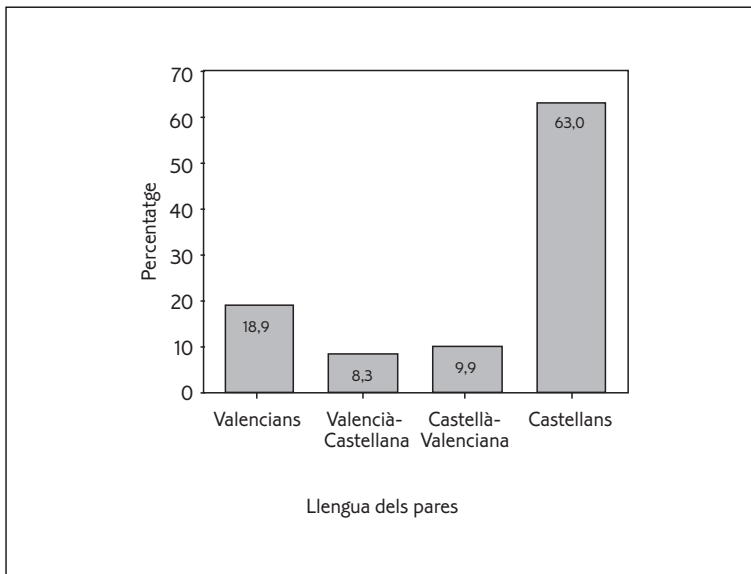

FIGURA 4. Llengua dels progenitors al País Valencià.

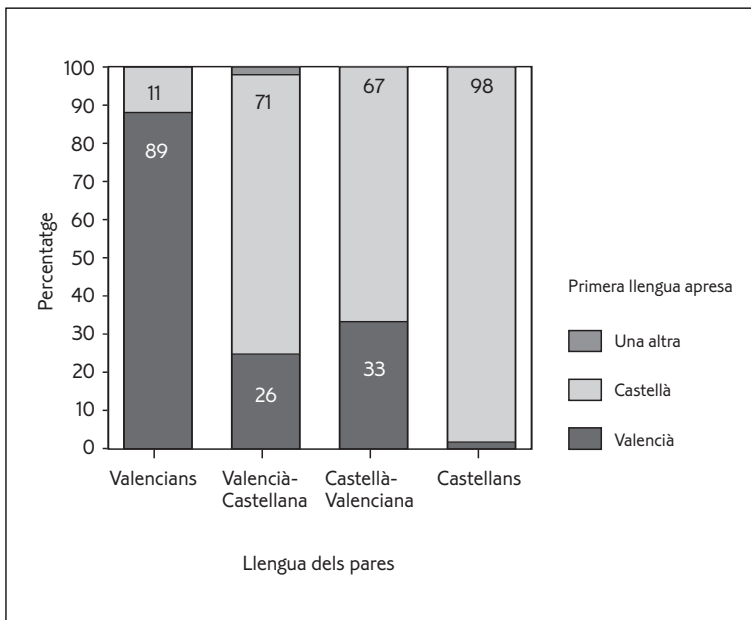

FIGURA 5. Primera llengua apresada pels estudiants al total del País Valencià.

TAULA 4

Primera llengua apresada pels estudiants al total del País Valencià

Primera llengua apresada	Llengua dels pares				Total
	Valencians	Valencià-Castellana	Castellà-Valenciana	Castellans	
Valencià	88,8 %	25,7 %	33,3 %	1,9 %	23,3 %
Castellà	11,3 %	71,4 %	66,7 %	98,1 %	76,4 %
Una altra	—	2,9 %	—	—	0,2 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

En el total del País Valencià trobem, doncs, que mentre que un 11,3 % dels fills de pares de parla valenciana, aprenen el castellà com a primera llengua, només un 1,9 % dels fills de pares de parla castellana aprenen el valencià. Entre un 25 % i un 33 % dels fills de parelles mixtes aprenen valencià com a primera llengua. S'ha de tenir en compte que en el 63 % de les parelles els dos membres són castellanoparlants, mentre que només en el 18,9 % són ambdós valencianoparlants.

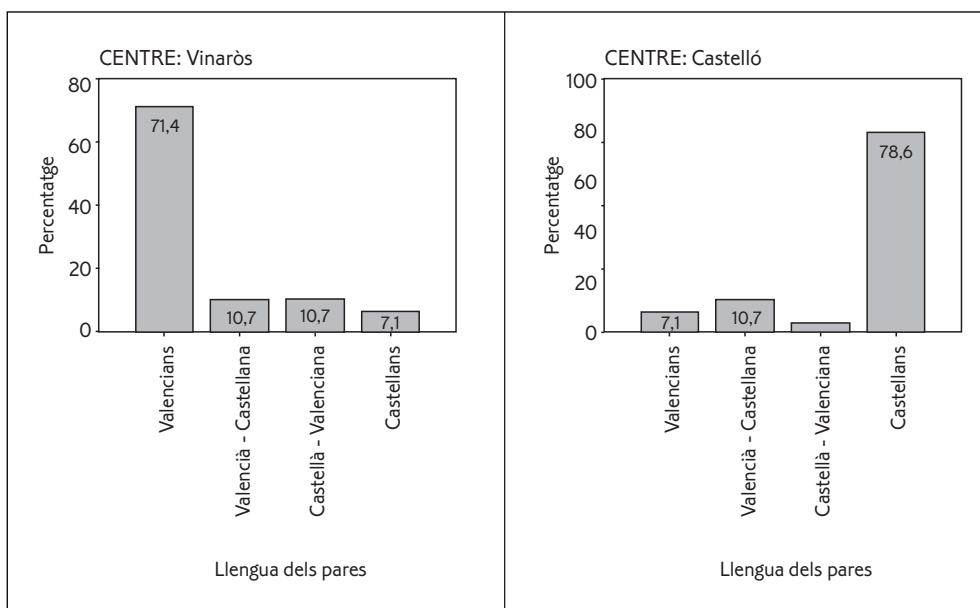

FIGURA 6. Primera llengua dels progenitors a Vinaròs i a Castelló.

Observem que la distribució dels matrimonis que parlen la mateixa llengua és totalment oposada a les dues poblacions: si a Vinaròs el 71,4 % tenen el català com a llengua comuna, a Castelló el 78,6 % tenen el castellà. Les diferències entre les distribucions dels matrimonis que no comparteixen la seua primera llengua no són gaire significatives.

TAULA 5
Primera llengua dels progenitors a Vinaròs i a Castelló

Centre	Primera llengua apresa	Llengua dels pares				Total
		Valencians	Valencià- Castellana	Castellà- Valenciana	Castellans	
Vinaròs	Valencià	95,0 %	33,3 %	100,0 %	—	82,1 %
	Castellà	5,0 %	66,7 %	—	100,0 %	17,9 %
	Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Castelló	Valencià	100,0 %	33,3 %	—	—	10,7 %
	Castellà	—	66,7 %	100,0 %	100,0 %	89,3 %
	Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Resta P. Valencià	Valencià	86,2 %	24,1 %	28,9 %	2,1 %	19,8 %
	Castellà	13,8 %	72,4 %	71,1 %	97,9 %	79,9 %
	Una altra	—	3,4 %	—	—	0,3 %
	Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Les parelles en què els dos progenitors tenen la mateixa llengua, si és el català, a Vinaròs el 95 % la transmeten als fills, mentre que a Castelló, les parelles que ho fan són el 100 %. Aquests dos resultats contrasten amb el comportament de les parelles a la resta del País Valencià (sense comptar aquestes dues localitats) en el sentit que el valencià es transmet menys (un 8,8 % respecte a Vinaròs i un 13,8 % respecte a Castelló). Si la llengua que coincideix és el castellà, en ambdues localitats el 100 % de les parelles transmeten aquesta llengua, mentre que a la resta del País Valencià hi ha un 2,1 % que transmet el català.

En les combinacions en què la primera llengua dels dos progenitors no coincideix, trobem les diferències més grans quan el pare té el castellà com a primera llengua i la mare té el català. En efecte, mentre que a Vinaròs aquestes parelles transmeten totes el valencià, a Castelló totes transmeten el castellà. A la resta del País Valencià, un 28,9 % parlen en valencià als fills i un 71,1 % els parlen en castellà.

1.3. El grup lingüístic de pertinença

Vam dividir els parlants en quatre grups segons l'ús de les llengües que feien: dos grups de monolingües —o menys o més a prop del monolingüisme— i dos grups d'estudiants plenament bilingües, uns més decantats cap al castellà i els altres que utilitzaven més el català. Vam demanar als estudiants que se situaren en un dels quatre grups. Recollim els resultats de les respostes en la taula 6.

TAULA 6
Grup lingüístic de pertinença

<i>Grup lingüístic de pertinença</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Castelló</i>	<i>Resta P. València</i>	<i>Total</i>
Al que només parla valencià	3,6 %	—	3,9 %	3,6 %
Al que parla més valencià	82,1 %	17,2 %	17,4 %	21,4 %
Al que parla més castellà	10,7 %	44,8 %	52,6 %	49,4 %
Al que només parla castellà	3,6 %	37,9 %	26,2 %	25,5 %

A Vinaròs observem que els dos grups de monolingües són exactament iguals, però el grup més poblat és el dels que parlen més valencià. A Castelló, però, ja tenim un grup al qual no pertany cap estudiant: el grup dels que parlen només valencià. Farem només dos comentaris. En primer lloc, el grup més poblat és el dels que parlen més castellà amb un 44,8 % d'estudiants i el dels que només parlen castellà amb un 37,9 % d'estudiants. En segon lloc, el grup dels que parlen més valencià es redueix a un 17,2 %. Els resultats de Castelló són més propers als de la resta del País Valencià.

1.4. *El grup lingüístic de referència*

Vam aconseguir el grup lingüístic de referència dels estudiants demanant-los a quin grup els agradaria pertànyer. Els resultats que vam obtenir són els que apareixen en la taula 7.

TAULA 7
Grup lingüístic desitjat

<i>Grup lingüístic desitjat</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Castelló</i>	<i>Resta P. València</i>	<i>Total</i>
Al que només parla valencià	17,9 %	3,4 %	9,6 %	9,7 %
Al que parla més valencià	53,6 %	20,7 %	23,8 %	25,5 %
Al que parla més castellà	21,4 %	37,9 %	41,5 %	40,0 %
Al que només parla castellà	7,1 %	37,9 %	25,1 %	24,8 %

A Vinaròs el desig de pertànyer al grup que parla només en valencià és del 17,9 %, molt superior al 9,7 % del total del País Valencià i al 3,4 % de Castelló. El desig de pertinença al grup que parla més valencià, és a Vinaròs del 53,6 %, enfront del 25,5 % del total del País Valencià i del 20,7 % de Castelló. En canvi, el desig de pertànyer al grup que només parla castellà és d'un 7,1 % a Vinaròs, mentre que arriba a un 37,9 % a Castelló i a un 24,8 % al total del País Valencià.

2. Explicació de les dades principals

Hem proposat en diversos escrits que l'explicació dels usos lingüístics era la interacció de tres variables principals: la representació del grup social de referència (del qual hem donat dades en l'epígraf anterior) la representació de la xarxa social i la representació social de les llengües del context. Tot seguit, també donarem dades sobre les mitjanes d'aquestes dues variables.

2.1. La xarxa social de relacions

La xarxa social és el conjunt de persones que comparteixen una llengua i tenen interaccions lingüístiques entre elles. A continuació analitzarem les mitjanes que obtenim en els diferents aspectes de la xarxa social: proporció, freqüència, qualitat i estabilitat.

TAULA 8
Mitjanes de la xarxa social de relacions

<i>Xarxa social en valencià</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Castelló</i>	<i>Resta P. València</i>	<i>Total P. València</i>
Proporció en les relacions	47,14 %	25,09 %	25,49 %	26,81 %
Freqüència de contacte	33,52 %	15,14 %	17,43 %	18,42 %
Qualitat dels contactes	37,88 %	25,53 %	30,54 %	30,82 %
Estabilitat dels contactes	36,92 %	22,27 %	23,52 %	24,50 %
Global	157,15 %	92,36 %	102,04 %	106,52 %

En la taula 8 observem que els estudiants de Vinaròs tenen unes puntuacions més altes en la xarxa social en valencià, que són pràcticament el doble de les que tenen els estudiants de Castelló en l'apartat sobre la proporció, en les relacions en valencià i en la freqüència de contacte en valencià. La xarxa social a Castelló és molt similar a la del total del País Valencià.

2.2. La representació social de les llengües

Manllevem a Jodelet (1989, p. 36) la seua definició de representació social: «És una forma de coneixement socialment elaborat i compartit que té una visió pràctica i que concorre en la construcció d'una realitat comuna a un conjunt social»; en el nostre cas, la llengua. A continuació, veurem les mitjanes de la representació del català desglossades en els diferents aspectes que tractem (com la percepció de l'actualitat, del futur, del que fóra just i equitatiu, etc.).

TAULA 9
Mitjanes de la representació del català

<i>Representació del valencià</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Castelló</i>	<i>Resta P. València</i>	<i>Total P. València</i>
Actualment les coses són...	45,82 %	46,57 %	43,20 %	43,58 %
Al 2020 les coses seran...	57,68 %	48,89 %	47,65 %	48,35 %
El que seria veritablement just i equitatiu	58,14 %	49,64 %	51,24 %	51,57 %
El que fan actualment els meus amics	58,36 %	38,93 %	39,97 %	41,04 %
A allò que jo donc importància	66,15 %	56,57 %	55,55 %	56,37 %
El que jo desitge poder fer...	66,57 %	45,00 %	47,12 %	48,23 %
El que em sent capaç de fer	89,32 %	69,37 %	76,09 %	76,53 %
Quan pense en... tinc el sentiment de ser...	76,25 %	58,11 %	62,72 %	63,29 %
Vitalitat etnolingüística subjectiva	519,50 %	422,47 %	421,86 %	429,71 %

De la mateixa manera que vàiem respecte a la xarxa social, la representació social del català té una puntuació més alta en els estudiants de Vinaròs, però ara les diferències són mínimes, només augmenten en l'apartat «el que em sent capaç de fer». En aquest punt els estudiants de Castelló tenen unes puntuacions lleugerament més baixes que els estudiants del total del País Valencià.

Finalment, també ens fixarem en les motivacions instrumentals (pragmàtiques) i en les motivacions integratives (de formar part d'un grup) per veure com es distribueixen en les nostres dues poblacions.

TAULA 10
Mitjanes de les motivacions instrumentals i integratives en català, castellà, francès i anglès

<i>Motivacions</i>	<i>Vinaròs</i>	<i>Castelló</i>	<i>Resta P. València</i>	<i>Total P. València</i>
Instrumentals castellà	12,75 %	13,93 %	13,87 %	13,80 %
Instrumentals valencià	12,79 %	11,04 %	12,28 %	12,24 %
Instrumentals anglès	14,18 %	13,89 %	14,32 %	14,29 %
Instrumentals francès	9,37 %	10,39 %	10,13 %	10,10 %
Integratives castellà	13,39 %	13,93 %	14,38 %	14,29 %
Integratives valencià	14,21 %	11,70 %	13,08 %	13,06 %
Integratives anglès	14,75 %	13,14 %	14,38 %	14,33 %
Integratives francès	10,36 %	10,86 %	11,02 %	10,97 %

Les diferències en les motivacions instrumentals en valencià entre els estudiants de Vinaròs, de Castelló i del total del País Valencià no són significatives; tampoc no ho són les motivacions integratives en castellà. Pel que fa a les motivacions integratives en valencià són lleugerament més altes a Vinaròs. Pel que fa a les motivacions en altres llengües, ens adonem que els estudiants vinarossencs obtenen puntuacions més altes en valencià i en anglès, mentre que els castellonencs les obtenen en castellà i en francès.

2.3. Relació entre l'ús del valencià, la xarxa social i la representació social de la llengua

En aquest apartat ens interessa esbrinar dues coses alhora. En primer lloc, quina és la incidència dels contactes que tenen els estudiants (la *xarxa social*) sobre l'ús del valencià. I, en segon lloc, com la idea que els estudiants es fan de la llengua catalana (la *representació social*) afecta l'ús. La figura 7 ens mostra aquestes dues variacions.

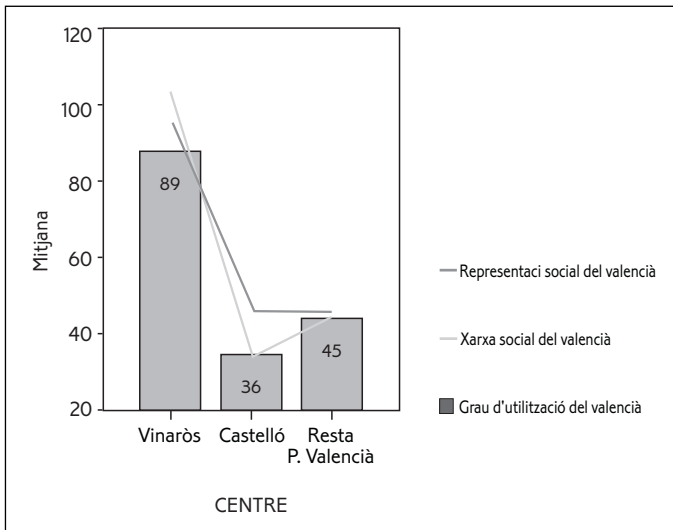

FIGURA 7. Mitjanes del grau d'ús del valencià, la xarxa social i la representació social.

	Vinaròs	Castelló	Resta P. Valencià	Total P. Valencià
Grau d'utilització del valencià	88,56 %	35,52 %	44,67 %	46,74 %

Com ja havíem vist en les dues primeres figures, el grau d'utilització del valencià a Vinaròs és molt superior a la resta del País Valencià; en canvi, a Castelló, la mitjana està per sota.

D'altra banda, la figura 7 ens mostra com les dues variables que tractem, la representació social i la xarxa social, segueixen la mateixa tendència que l'ús. És a dir, quan la xarxa social en

valencià és més forta, augmenta l'ús del valencià. De la mateixa manera, quan la representació social del valencià és més alta, també puja l'ús del valencià.

A continuació, veurem la incidència de les altres variables en l'ús del valencià.

2.4. Anàlisi factorial (correlacions)

En primer lloc, analitzarem com les diferents variables que hem anat presentant en els epígrafs anteriors es distribueixen entre elles. Ho farem mitjançant els gràfics de components, que són una representació gràfica de les correlacions entre variables, en concret, el cosinus de l'angle (passant per l'origen) entre dues variables que és la correlació entre aquestes. Així, dues variables que estan en angle de 90° no estan correlacionades ($\cos 90^\circ = 0$), i dues variables que estan sobre la mateixa recta tenen una forta correlació: positiva si estan al mateix costat ($\cos 0^\circ = 1$), negativa si estan en costats oposats ($\cos 180^\circ = -1$).

Llegenda dels gràfics de components

idenvalen: identificació amb els valencians.

intevalen: motivacions integratives en valencià.

instvalen: motivacions instrumentals en valencià.

vesvalen: representació social en valencià.

utivalen: ús del valencià.

xarxavalen: xarxa social en valencià.

idencas: identificació amb els castellans.

intecas: motivacions integratives en castellà.

instcas: motivacions instrumentals en castellà.

vescas: representació social en castellà.

uticas: ús del castellà.

xarxacas: xarxa social en castellà.

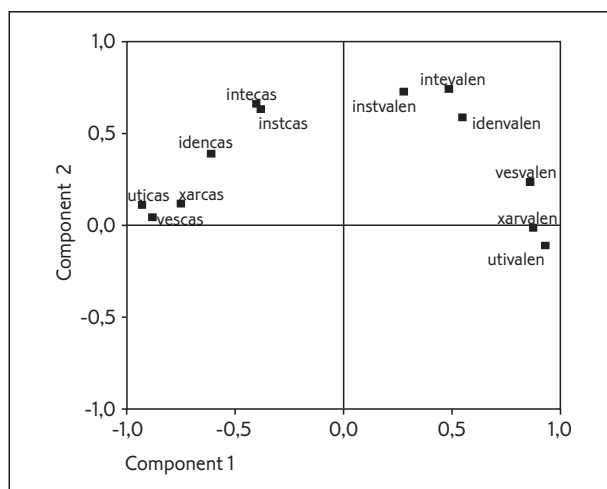

FIGURA 8. Gràfic de components per al País Valencià.

S'observa una forta correlació entre l'ús, la xarxa social i la representació social, que és més forta en el cas del castellà, mentre que en el valencià la correlació amb la xarxa social és més baixa. En ambdues llengües les motivacions instrumentals i les integratives estan molt poc correlacionades amb l'ús. La identitat castellana està més correlacionada amb l'ús del castellà que no pas la identitat valenciana amb l'ús del valencià.

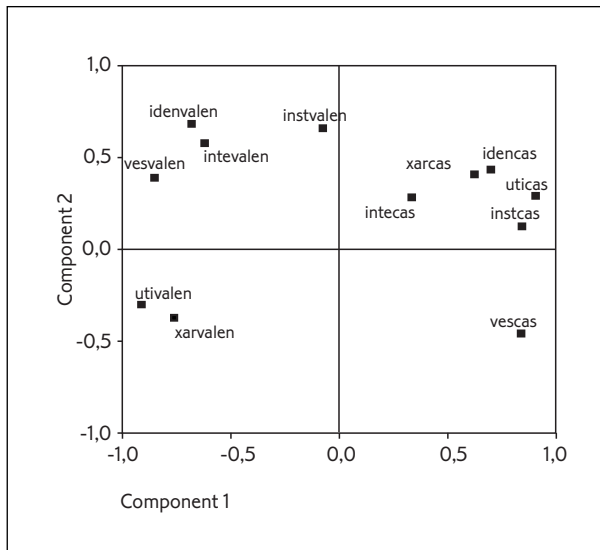

FIGURA 9. Gràfic de components per a Vinaròs.

A Vinaròs, l'ús del castellà està molt correlacionat amb la xarxa social, amb les motivacions instrumentals, les integratives i la identitat, mentre que no ho està tant amb la representació social del castellà.

Pel que fa a l'ús del valencià, només està correlacionat amb la xarxa social, molt poc amb la representació social, la identitat i les motivacions integratives, i no ho està gens amb les motivacions instrumentals.

Com vèiem per a Vinaròs, també a Castelló l'ús del castellà està molt correlacionat amb la identitat, amb la xarxa social, i ara també amb la representació social de les llengües. Les motivacions instrumentals i les integratives estan més correlacionades amb l'ús que al País Valencià, però menys que a Vinaròs.

Les correlacions de l'ús del valencià a Castelló són similars a les que vèiem a Vinaròs: està fortament correlacionat amb la xarxa social, poc amb les motivacions instrumentals, amb la representació social i amb la identitat, i no ho està gens amb les motivacions integratives.

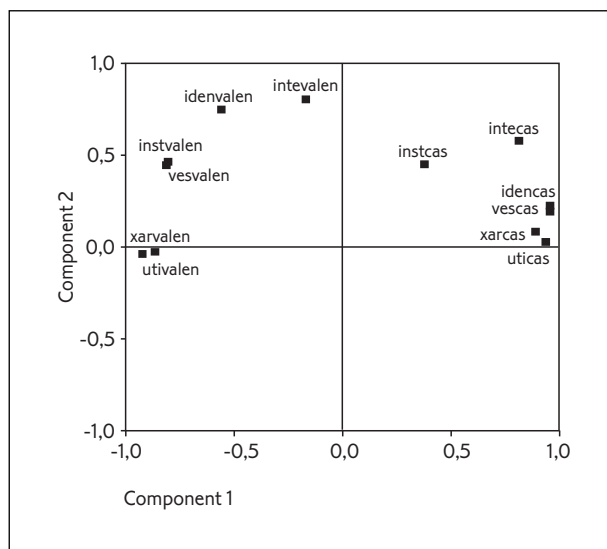

FIGURA 10. Gràfic de components per a Castelló.

3. Predicció

Considerarem dos tipus de predicció: en primer lloc, la capacitat que té el model que nosaltres hem construït de situar un estudiant (sense processar-ne les dades sobre l'ús) i, en segon lloc, la capacitat del nostre model de predir l'evolució de l'ús en un futur.

Pel que fa a la classificació d'un estudiant en el seu grup lingüístic, emprarem l'anàlisi discriminant. Farem servir les variables que nosaltres hem generat —que hem presentat en l'epígraf 2 sobre l'explicació. I obtenim els resultats següents dels coeficients de les funcions discriminants classificadores.

TAULA 11
Coefficients estandarditzats de les funcions discriminatives canòniques

	Funció		
	1	2	3
Representació del valencià	-0,078	0,501	0,886
Representació del castellà	0,266	1,200	0,818
Xarxa social del castellà	0,536	-0,231	-0,327
Xarxa social del valencià	-0,300	-0,152	0,340
Grup lingüístic desitjat	0,213	-0,376	0,015
Primera llengua apresada	0,374	-0,493	0,636

TAULA 12
 La predicció segons l'anàlisi discriminant
 Resultats de la classificació^{c,b}

		Grup d'ús lingüístic	Grup de pertinença pronosticat				Total
			Més valencianoparlants	Ús equilibrat	Més castellanoparlants	Exclusius castellanoparlants	
Original	Absoluts	Més valencianoparlants	18	2	1	0	21
		Ús equilibrat	17	39	9	0	65
		Més castellanoparlants	2	12	72	11	97
		Exclusius castellanoparlants	0	1	49	219	269
	Percentatge	Més valencianoparlants	85,7	9,5	4,8	0	100,0
		Ús equilibrat	26,2	60,0	13,8	0	100,0
		Més castellanoparlants	2,1	12,4	74,2	11,3	100,0
		Exclusius castellanoparlants	0	0,4	18,2	81,4	100,0
Validació creuada	Absoluts	Més valencianoparlants	16	4	1	0	21
		Ús equilibrat	17	39	9	0	65
		Més castellanoparlants	2	13	69	13	97
		Exclusius castellanoparlants	0	1	51	217	269
	Percentatge	Més valencianoparlants	76,2	19,0	4,8	0	100,0
		Ús equilibrat	26,2	60,0	13,8	0	100,0
		Més castellanoparlants	2,1	13,4	71,1	13,4	100,0
		Exclusius castellanoparlants	0	0,4	19,0	80,7	100,0

b. Classificats correctament el 77,0 % dels casos agrupats originals.

c. Classificats correctament el 75,4 % dels casos agrupats validats mitjançant validació creuada.

TAULA 13
El grup lingüístic desitjat segons el grup lingüístic de pertinença

Centre	Grup lingüístic de pertinença	Grup lingüístic desitjat				Total
		Al que només parla valencià	Al que parla més valencià	Al que parla més castellà	Al que només parla castellà	
Vinaròs	Al que només parla valencià	20,0 %	—	—	—	3,6 %
	Al que parla més valencià	80,0 %	93,3 %	66,7 %	50,0 %	82,1 %
	Al que parla més castellà	—	6,7 %	16,7 %	50,0 %	10,7 %
	Al que només parla castellà	—	—	16,7 %	—	3,6 %
	Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Castelló	Al que només parla valencià	100,0 %	50,0 %	—	9,1 %	17,2 %
	Al que parla més castellà	—	33,3 %	72,7 %	27,3 %	44,8 %
	Al que només parla castellà	—	16,7%	27,3 %	63,6 %	37,9 %
	Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Resta	Al que només parla valencià	27,8 %	3,3 %	—	2,1 %	3,9 %
P. Valencià	Al que parla més castellà	50,0 %	47,8 %	2,5 %	1,0 %	17,4 %
	Al que parla més castellà	22,2 %	42,4 %	76,3 %	34,0 %	52,5 %
	Al que només parla castellà	—	6,5 %	21,3 %	62,9 %	26,2 %
	Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

El model de la taula 12 classifica correctament els estudiants entre un 75,4 % (en el pitjor cas) i un 77 %. S'ha de destacar que classifica correctament el 85,7 % dels estudiants pertanyents al grup de més valencianoparlants, el 60 % del grup d'ús equilibrat i el 81,4 % del grup de més castellanoparlants.

En segon lloc, doncs, passem a preveure l'evolució de l'ús del català. Per fer-ho, vam partir de la hipòtesi, inspirada en la teoria matemàtica de les catàstrofes, que l'evolució del grup de referència lingüístic seria el que marcara la seua trajectòria. Així, l'any 1993 vam analitzar la distància que hi havia entre el grup de pertinença i el de referència i vam preveure que en una generació es podria arribar a la situació desitjada. L'any 2000 vam observar com havia anat l'evolució d'aquests dos grups i vam comprovar que la nostra hipòtesi s'havia complert en set anys amb uns percentatges molt elevats, que fins i tot ens fan acurtar el termini de trenta-tres anys, perquè en set ja s'havien complert el que prevèiem en un 36,36 % (catalanoparlants exclusius), en un 51,72 % (més catalanoparlants) i en un 71,08 % (més castellanoparlants). Excepte el grup dels castellanoparlants exclusius que havia pres aquesta lleugeríssima tendència oposada a la prevista dels 0'30 punts.

A la taula 13 observem que hi ha una gran diferència entre els percentatges del grup de pertinença i del grup desitjat, amb un sentiment de pertànyer a grups més valencianoparlants que al que es pertany en l'actualitat.

A Vinaròs, dels estudiants que han après el català com a primera llengua, només un 4,3 % pertanyen al grup dels que només parlen valencià davant el 21,7 % que desitgen pertànyer al mateix grup; dels que han après el castellà com a primera llengua, un 20 % pertanyen al grup dels que parlen més valencià, davant el 40 % que desitgen pertànyer a aquest grup.

A la taula 14 s'observa com a Castelló, dels estudiants que han après el català com a primera llengua, un 33 % pertanyen al grup dels que parlen més valencià, tots ells desitgen pertànyer al grup que només parlarà valencià; dels que han après el castellà com a primera llengua un 15 % pertanyen al grup que parla més valencià, mentre que un 23,1 % desitgen pertànyer a aquest grup.

A la resta del País Valencià hi ha la mateixa tendència: un 18 % dels estudiants que han après el valencià com a primera llengua pertanyen al grup que parla només valencià, mentre que un 36 % desitgen pertànyer al mateix grup. Seguidament, veurem les diferències que hi ha entre el grup lingüístic al qual es pertany i el grup al qual es desitja pertànyer.

En general s'observa un augment del desig de pertinença al grup lingüístic de parla exclusiva valenciana. A Vinaròs és l'únic lloc on el desig de pertànyer a grups lingüístics castellanoparlants augmenta, mentre que a Castelló i a la resta del País Valencià aquest desig és menor.

Si ens fixem en els dos grups de cada llengua, ens adonarem que el grup dels valencianoparlants augmenta a Castelló (passa del 17,2 % al 24,1 %, és a dir, puja un 6,9 %) i a la resta del País Valencià (passa del 21,3 % al 33,4 %, és a dir, puja un 12,1 %), mentre que a Vinaròs baixa: passa del 85,7 % al 71,5 %, és a dir, baixa un 12,1 %)

TAULA 14
El grup lingüístic desitjat segons la primera llengua apresada

Centre	Grup lingüístic desitjat	Primera llengua apresada				Total
		Valencià	Castellà	Basc	Una altra	
Vinaròs	Al que només parla valencià	21,7 %	—	—	—	17,9 %
	Al que parla més valencià	56,5 %	40,0 %	—	—	53,6 %
	Al que parla més castellà	17,4 %	40,0 %	—	—	21,4 %
	Al que només parla castellà	4,3 %	20,0 %	—	—	7,1 %
	Total	100,0 %	100,0 %	—	—	100,0 %
Castelló	Al que només parla valencià	33,3 %	—	—	—	3,4 %
	Al que parla més valencià	—	23,1 %	—	—	20,7 %
	Al que parla més castellà	66,7 %	34,6 %	—	—	37,9 %
	Al que només parla castellà	—	42,3 %	—	—	37,9 %
	Total	100,0 %	100,0 %	—	—	100,0 %
Resta	Al que només parla valencià	36,6 %	3,6 %	—	—	9,6 %
P. Valencià	Al que parla més valencià	50,7 %	18,0 %	—	14,3 %	24,0 %
	Al que parla més castellà	9,9 %	47,9 %	—	85,7 %	41,4 %
	Al que només parla castellà	2,8 %	30,5 %	100,0 %	—	25,0 %
Total	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

TAULA 15
*Els grups lingüístics segons l'ús en relació amb els grups lingüístics de pertinença
i els grups lingüístics desitjats*

Centre		Grup lingüístic de pertinença	Grup lingüístic desitjat
Vinaròs	Als que només parlen valencià	3,6 %	17,9 %
	Als que parlen més valencià	82,1 %	53,6 %
	Als que parlen més castellà	10,7 %	21,4 %
	Als que només parlen castellà	3,6 %	7,1 %
Castelló	Als que només parlen valencià	—	3,4 %
	Als que parlen més valencià	17,2 %	20,7 %
	Als que parlen més castellà	44,8 %	37,9 %
	Als que només parlen castellà	37,9 %	37,9 %
Resta P. Valencià	Als que només parlen valencià	3,9 %	9,6 %
	Als que parlen més valencià	17,4 %	23,8 %
	Als que parlen més castellà	52,6 %	41,5 %
	Als que només parlen castellà	26,2 %	25,1 %
Total	Als que només parlen valencià	3,6 %	9,7 %
	Als que parlen més valencià	21,4 %	25,5 %
	Als que parlen més castellà	49,4 %	40,0 %
	Als que només parlen castellà	25,5 %	24,8 %

4. Conclusions

De manera molt breu podem dir que les normes sociolingüístiques que es desprenen de la comparació dels dos instituts de les comarques de Castelló que hem analitzat són les següents.

4.1. A partir de la descripció

- Utilització del valencià: a Vinaròs s'empra un 51 % més que a Castelló.
- Àmbits d'ús: les diferències més grans es donen als àmbits familiars.
- Llengua utilitzada per a respondre l'enquesta: l'ús del valencià a Vinaròs és un 57 % més alt que a Castelló.
- Transmissió lingüística intergeneracional:
 - Els estudiants tenen el valencià com a llengua primera un 63,5 % més a Vinaròs que a Castelló.

- Les mares tenen el valencià com a llengua primera un 71,4 % més a Vinaròs que a Castelló.
- Els pares tenen el valencià com a llengua primera un 64,9 % més a Vinaròs que a Castelló.
- Els matrimonis en què els dos cònjuges parlen en valencià és el 64,3 % més alta a Vinaròs que a Castelló. Tanmateix, a la capital de la província aquestes parelles transmeten el valencià en un 100 % de casos mentre que a Vinaròs ho fan el 95 %.
- Quan la llengua dels cònjuges és el castellà, en ambdues poblacions es transmet sempre aquesta llengua, mentre que en el conjunt del País Valencià hi havia un 2,1 % que transmetia el català.
- Els dos grups de pertinença valencians tenen un 68,5 % d'estudiants més a Vinaròs que a Castelló.
- Els dos grups de referència valencians tenen un 47,4 % d'estudiants més a Vinaròs que a Castelló.

4.2. A partir de l'explicació

- Les mitjanes de la xarxa social en valencià són superiors en 64,79 punts a Vinaròs (157,15) que a Castelló (92,36).
- Les mitjanes de la representació social del valencià són superiors en 97,03 punts a Vinaròs (519,50) que a Castelló (422,47).
- Les motivacions són molt poc significatives i només les motivacions integratives en valencià es poden prendre en consideració. Les motivacions integratives en valencià són superiors en 2,51 punts a Vinaròs (14,21) que a Castelló (11,70).
- La representació social del valencià i la xarxa social en valencià segueixen la mateixa tendència que l'ús del valencià (vegeu-ho en la figura 7). Aquestes correlacions es donen tant a les dues poblacions estudiades com al conjunt del País Valencià.
- L'ús del valencià està molt més correlacionat amb la xarxa social valenciana que amb la representació social del valencià.

4.3. A partir de la predicció

- El model que hem proposat classifica correctament els estudiants en els quatre grups lingüístics entre un 55,5 % (en el pitjor cas) i un 63,2 %.
- L'evolució dels grups de valencianoparlants en el futur augmentarà a Castelló un 6,9 % i a la resta del País Valencià un 12,1 %, mentre que a Vinaròs baixarà també un 12,1 %.

En general, podem afirmar, doncs, que les dues realitats lingüístiques dels dos instituts estudiats, com ja anunciàvem només començar la nostra intervenció —i com podia esperar tota persona que coneguera ambdues realitats— són molt diferenciades respecte a la presència del valencià en els usos dels estudiants. El que ja no era tan previsible —o gens— és que l'institut de Vinaròs tendirà cap a una disminució dels dos grups de valencianoparlants mentre que el de Castelló l'augmentarà...

5. Referències bibliogràfiques

- JODELET, D. (1989). «Représentations sociales: un domaine en expansion». A: JODELET, D. *Les représentations sociales*. París: Presses Universitaires de France.
- MERTON, R. K.; KITT, A. S. (1950). «Contributions to the theory of reference group behavior». A: MERTON, R. K.; LAZARUS, P. F. *Continuities in social research: studies in the scope and method of the American soldier*. Glencoe, Illinois: Free Press.
- QUEROL, E. (1990). «El procés de substitució lingüística: la comarca dels Ports com a exemple». A: *Miscel·lània 89*, València: Generalitat Valenciana, p. 85-196.
- (1993). «Models en contacte: anàlisi dels estudis sobre les relacions interlingüístiques». A: *Actes del IX Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Alacant; Elx, p. 87-96.
- (1994). «Els processos de substitució lingüística: cap a una metodologia d'anàlisi». A: *Comunicacions i ponències: Simposi del Professorat de València de l'Ensenyament Mitjà i de l'Educació Secundària Obligatòria*. València: Generalitat Valenciana, p. 23-33.
- (1995). «Les representacions socials de les relacions interlingüístiques i l'ensenyament de les llengües». A: *I Congrés de l'Escola Valenciana*. València: Federació Escola Valenciana, p. 347-361.
- (1997). «Un nou model per a l'estudi del comportament lingüístic: La teoria de les catàstrofes», *Caplletra*, núm. 21, p. 161-184.
- (1999a). *Cap a un nou marc teòric per a l'estudi de les variables dels processos de substitució lingüística*. Barcelona: Publicacions Universitat de Barcelona. [Tesi doctoral microfitxada, núm. 3568]
- (1999b). «A New Theoretical Approach to the Study of Reversing Language Shift: Catastrophe Theory». *7th International Conference on Minority Languages*. Bilbao.
- (2000a). *Els valencians i el valencià: usos i representacions socials*. València: Denes. [Premi d'Investigació Francesc Ferrer Pastor, 1999]
- (2000b). «Evolució dels usos i de les representacions socials de les llengües a Catalunya (1993-2000). Avaluació de la política lingüística». *Noves SL*, núm. 2 (hivern).
- (2000c). «Variables que influeixen l'ús de les llengües al País Valencià». *I Congrés Internacional Llengua, Societat i Ensenyament*. Alacant. [Ponència]
- (2000d). «Resultats d'un nou model per determinar les variables que influeixen sobre l'ús de les llengües (País Valencià i Catalunya)». *Congrés de Catalanística de Münster: «Catalunya pun cas excepcional a Europa?»*. Secció: Multilingüisme, llengües en contacte i conflicte lingüístic. Münster, abril de 2000.
- (2001). «Evolució dels usos i de les representacions socials de les llengües a Catalunya (1993-2000)». *Noves SL*, núm. 2 (estiu).
- (2002a). «Un nou model per a l'estudi dels processos de substitució lingüística. L'anàlisi del País Valencià». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 16, p. 69-84.
- (2002b). «Usos i representacions de les llengües a les Illes Balears». *Noves SL*, núm. 6 (estiu).
- (2002c). «A New Model to the Evaluation of Language Planning. A Case Study: Catalonia (1993-2000)». *Sociolingüística*, núm. 16, p. 129-142.
- (2004). *Els catalans i el català: usos i representacions socials*. Barcelona: Pòrtic.